

DIRECTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
invoială

Unirea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDĂ

ABONAMENTUL

Pe un an 200 Lei
Pe 6 luni 100 Lei
Pentru strălucitate 400 Lei

Foale bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Congresul Agrului

Publicăm, la acest loc de frunte, convocarea la congresul general din acest an al Agrului. Aceasta pentru marea importanță pe care o are această proaspătă acțiune cu imense rosturi în viața Bisericii noastre. N'avem cuvinte destule pentru a îndemna pe cetitori să se facă apostolii unei participări cât mai largi și mai însuflețite la serbările dela Dej, prevăzute în șirele ce urmează:

În conformitate cu art. 13 din Statute convocăm

Congresul General

al Asociației Generale a Românilor Uniți („Agru”), pentru zilele de 21, 22 și 23 Octombrie 1933, la Dej, cu următorul

PROGRAM:

Sâmbătă, 21 Octombrie 1933:

- Ora 9,29 Sosirea și primirea Comitetului Central în gara Dej.
- „ 11— Ședința Comitetului Central în sala mică a Prefecturii jud. Someș.
- „ 15,39 Primirea înalților Arhieriei.
- „ 16— Vecernie.
- „ 17,30 Ședința Comitetului Central.

Duminică, 22 Octombrie 1933.

- Ora 9— Liturgie pontificală cu predică arhierască; procesiune cu Prea Sfântul Sacrament.
- „ 11,30 Deschiderea solemnă a congresului.
- „ 13— Masă comună.
- „ 16— Ședința Congresului General. Conferințe populare în sala teatrului județean și la liceu.
- „ 19— Vecernie.
- „ 21— Concert religios în sala teatrului județean.

Luni, 23 Octombrie 1933.

- Ora 8— Liturgie.
- „ 9,30 Congresul Eparhial de Cluj-Gherla.
- „ 11— Ședința Congresului General, a Reuniunilor Mariane, a „Astru“-lui și a Comitetului de presă.
- „ 13— Masă comună.
- „ 15— Ședința de închidere a Congresului General.

La aceasta manifestație înălțătoare, cu caracter național-religios, invităm cu drag, pe lângă cei de drept, pe toți membrii Asociației Generale a Românilor Uniți, precum și întreg clerul și pe credincioșii provinciei mitropolitane de Alba Iulia și Făgăraș.

Cluj, la 16 Septembrie 1933.

Secretar general: Dr. Augustin Popa Președinte: ss. Valeriu Pop

N. B. 1. De cartiruire se îngrijește comitetul local organizator, căruia se vor anunța participanții cel mai târziu până la 15 Octombrie 1933, la adresa: Mult On. George Mânzat, protopop on. Dej, str. Avram Iancu. În special vor binevoi a menționa dacă doresc să participe la masa comună, ce se va lua în 22 și 23 Octombrie la amiazi.

2. Participanții la congres vor beneficia de reducere pe C. F. R., în care scop își vor păstra biletele de tren.

Semne ale stricăciunii

Nivelul vieții religioase — Duminica într'un sat ca oricare altul —
Indreptare prin colaborare

(=). Fără să ne mândrim, putem afirma că Biserica noastră muncește. Lucrează mântuirea sufletelor mai stăruitor, mai intens decât în trecut. Chiar și numai creștăturile, sporadice și incomplete, pe care le face pe răbojul activității ei, săptămână de săptămână, „Unirea”, sunt dovadă grăitoare și mângăitoare.

Făcut-am însă și facem toate câte se cer? Este munca noastră în proporție cu porunca vremilor schimbate? Merge viața religioasă și morală a poporului nostru înainte? Ori cel puțin rezistă ea valului de stricăciune ce se abate peste lumea schimbată în rosturile și încheieturile sale? — Întrebări pe care trebuie să ni-le punem tot mereu, pentru a ne verifica drumul și metodele pastorale și pentru a lua noi îndemnuri și noi puteri în ostenele mereu sporite ale slujbei. Răspunsul e mai complicat decât pare și, după oameni și locuri, va fi foarte variat. Sunt totuși semne și criterii generale, cari măsoară fluctuațiile nivelului la care se mișcă apa vie, nestătătoare, a vieții sufletești. Între ele unul, la care i-aș zice scurt: „ziua Domnului”, este un barometru obiectiv și aproape infalibil. Icoana pe care o prezintă ochiului, priceput și cuprinzător, satele noastre — la ele ne gândim în primul loc — în zile de Duminică și sărbători, grăiește dela sine și nu înșală.

Acum, nu fără îngrijorare, suntem nevoiți să constatăm iarăși, că acest barometru arată vreme rea. Stăvilarul credinței și vechilor tradiții este serios primejdul de puvoaiele stricăciunii moderne.

Nu de mult, m'am întâmplat, Duminica, într'un sat, ca oricare altul. La biserică: credincioși nu prea mulți. Afară însă, pe drum, zor și hărnicie mare: care încărcate cu grâu și fân scârțâie mereu. Chiar și în timpul slujbei. — La horă invazia stridentă a mahalalei. Sulemenele, farduri, mătăsurii proaste, port împeștriat în fel și chip, un lux de imitație naivă și de cea mai infectă calitate. Apoi, chiuiturile sau strigăturile feciorilor: oroare, pur și simplu. Versuri triviale, obscene, luate din gura țiganelor-lăutari dela cârciumele de peste Carpați și aruncate, în gura mare, fără pic de rușine, în aerul, atât de decent și cuviincios altă dată. — În aceeași zi: nuntă. Mirii sunt din familii fruntașe. Nu s'au cununat însă la biserică, fiindcă, deși tineri încă, sunt amândoi divorțați. Totuși: bucurie mare, nuntași mulți și mireasa cu vâl, ca toate fetele mirese.

Satul, zic, unul ca oricare altul. Fiindcă, mai mult ori mai puțin, icoana e cam aceeași în toate părțile: nu se respectă repaosul duminical; năvălește stricăciunea orașului care alungă vechile obiceiuri; divorțul și căsătoria

civilă nu mai tulbură în măsură prea mare conștiințele și dispar datinile bătrâne, aspre, cari să ocrotească și să distingă căsătoria creștinească. — Semne rele, la cari va trebui să ne gândim cu deadinsul și să facem totul pentru îndreptare. Fiecare la el acasă și Biserica întreagă prin măsuri și îndreptări de ordin general.

De sigur, noi singuri nu vom putea vindeca și îndrepta tot răul, de violența și năvala căruia nu ne simțim vinovați. Este aci, fără îndoială, o mare, o capitală problemă națională. Toate forțele vii ale neamului, diferitele instituții și așezăminte culturale, și statul însuși trebuie să-și dea mâna și să lucreze armonios, cu plan și cu sistem. O largă și temeinică politică de culturalizare a satelor trebuie să aibă ca primă și principală țintă restabilirea moralității, a cuviinței, a simplității de altă dată, deodată cu salvarea portului și datinilor sănătoase rămase din bătrâni. Ideea „senatului cultural”, preconizat de ministrul instrucțiunii și primit de „Astra” noastră, ne suride și din acest punct de vedere.

Totuși, ca și în trecut, factorul esențial și prima putere moralizatoare, prin firea și chie-marea ei, rămâne tot Biserica. Nici până acum ea n'a răzimat prea mult în alții. Ades a trebuit să constate chiar că aceia cari trebuiau s'o ajute, i-au făcut greutăți. Nici acuma, prin urmare, nu poate pune nădejdi exagerate în planuri și gânduri străine, pe cari, de altfel, le salută și îmbrățișează, cu toată căldura. Ci va continua, cu râvnă sporită, munca de înălțare sufletească a poporului. Și văzând cuceririle răului, va căuta pe lângă pastorația normală, intensificată, mijloace noi și urgente pentru zăgăzuirea lui. În special, în punctele semnalate mai sus, unde se fac spărturi supărătoare în zidul până acum neșovăitor. — Avem o lege a repaosului duminical. Autoritățile de ce nu grijesc respectarea ei? Dacă uită, le-am putea aduce aminte. Cu discreția cuvenită celor locale și cu toată greutatea celor de sus. — Și să mergem din când în când la horă. Este instructiv și asta. Vom avea prilej să punem la punct unele sburdări nesocotite. — Să ne creiem neapărat un nou aliat, în munca mare de reînviore a moralității și salvare a tradițiilor, printr'o organizație vie a Agrului. Viața căruia, în maximă măsură, trebuie să fim tot noi.

Dar nu se pot înșira aci, într'un articol scurt, toate câte le putem și trebuie să le facem. Lucrurile ar trebui luate pe rând și cu deamănuntul. În sinoade și presă. Problemele nu sunt de ieri și izolate. De sigur, mulți și-au bătut capul cu ele. Au și încercat mulți, în multe chipuri, să aducă îndreptare. Ar fi bine să cunoască și alții ce-au făcut și ce au reușit.

Orice sugestie, orice mijloc practic, de multe ori neînsemnat la părere, este de mare însemnată și merită să fie cunoscut.

Probleme vechi, cari reclamă studiu și discuțiuni noi. Fiindcă răul dă năvală cu puteri neobișnuit de mari și cu rezultate îngrijorătoare!

Delegații Agru-lui la noul nunțiu.

În ziua de 7 crt. Excelența Sa noul nunțiu apostolic Prea Sfințitul Valerio Valeri, decanul corpului diplomatic din România a primit în audiență pe domnii Dr. Aristotel Banciu, conferențiar la Facultatea de medicină a Universității din București, președintele secției București a Agrului și pe pâr. canonic I. Georgescu, vicepreședintele acestei secții.

Dr. Banciu a exprimat întâiu urări de bun venit în numele unei organizații ce tinde să strângă într'un mănunchiu pe cei peste 25.000 de Români Uniți, răslejiți în tot cuprinsul vastei noastre capitale. A arătat apoi că nicări primejdiile morale și religioase nu sunt mai mari ca în acest centru, unde, cum se spune, fierbe cazanul tuturor patimilor. Inerția pricinuită de îndepărtarea și înstrăinarea de cei de acasă, indiferența și scepticismul religios, — iată câteva din marile vânturi ce înghit atâtea suflete în această imensă aglomerare de oameni. De aceea, aici e mai evidentă, ca orișunde, nevoia de a se crea și alte centre de reconfortare spirituală pentru o populație atât de numeroasă, fiindcă cel de până acum, mai corect cel din 1909, biserița S. Vasile din Strada Polonă 48, e cu totul insuficient. La sfârșit, d. Dr. Banciu a schițat în câteva cuvinte activitatea desfășurată până în prezent de secția de sub conducerea D-Sale și a stăruit asupra problemelor tot mai mari, pentru viitor.

Pentru a dobândi și mai mult bunăvoința noului nunțiu, Pâr. I. Georgescu a adăugat că Românii Uniți s'au bucurat totdeauna de sprijinul binevoitor al nunțiilor apostolici. Ei nu pot uita că sărbătoarea cea mai însemnată din trecutul lor bicentenar, înălțarea Blajului la rangul de arhiepiscopie și mitropolie, precum și solemnitatea înființării episcopioilor de Gherla și Lugoj, au fost prezidate de pronunții dela

Viena, Cardinalul Viale Prelă. Și de câteori sfatul lor chibzuit și intervenția lor prestigioasă nu ne-au fost de cel mai mare ajutor! Dacă am simțit acest ajutor și dela nunții din Viena, cu cât mai mult suntem îndreptățiți a-l spera dela cei din București!

Excel. Sa noul nunțiu a ascultat cu interes și bunăvoință aceste expuneri și a promis și din partea sa acelaș sprijin pe care l-au acordat înaintașii săi Mgr. Marmaggi și Card. Dolci.

Drum de apostolie

Zilele dela 8—15 Septembrie c. cu cele 2 serbători (una a Preacuratei și alta a sf. Cruci: minunată îmbinare a gândurilor ce stau la temelia Anului Sfânt) au fost zile de mare praznic pentru un număr de peste 30 (parohii și filii) comunități bisericesti din partea de răsărit a Eparhiei Maramureșului: vizita canonică a Episcopului.

Inceputul s'a făcut cu *pelerinajul dela biserica votivă* (ctitoria frumoasă a pâr. Vasile Lucaciu) dela *Șișești*, unde își are și mormântul — Obiceitul de a pelerina aci e mai vechi, și se fac pelerinaje de mai de multe ori pe an (ca la Bixad și Moiseiu). Incepând cu acest an, cel dela Sf. Maria mică e prezidat de Episcop. — Afluență nespuse de mare (deși timpul camploios); mulți din satele apropiate ale Maramureșului. Liturghie arhierescă, predică (Maica Domnului ca patroană a familiei — natalitate, mortalitate, țaria neamului), sute de cuminecări, cu mulți intelectuali, încunjurarea bisericii, alt cuvânt în liber pentru toți, între cari mulți cari n'au încăput înăuntru, scoțând în relief importanța sf. Cruci.

A participat și prefectul județului d. Dr. G. Ossianu cu doamna, și alți mulți intelectuali din Baia-Mare.

Alt moment important în cursul acestui drum: *sfințirea bisericii din Copalnic* (10 Sept. c.) care a întrunit iar mil de credincioși din toate satele apropiate ale districtului Mănașturului. Biserica mică, veche (fostă mănăstire — capelă călugărească) renovată, n'a putut adăposti nici pe departe lumea sosită la praznic. Liturghia în liber, întreruptă de actele consa-

crării, săvârșite, evident, înăuntru bisericii, și de 2—3 cuvântări menite a pune în lumină credința afișată de evanghelia zilei drept temelle a întregii noastre vieți sufletești. Cele câteva sate ortodoxe din apropiere și-au avut și ele reprezentanțe numeroase și lumea a plecat mângălată și întărită împotriva mișcărilor sectare (pocăite, adventiste) cu rădăcini cu deosebire între credincioșii satelor ortodoxe.

Mai frumos și mai mângăitor decât orice alt moment din cursul acestei vizitații a fost însă *praznicul din ziua Crucii dela Baia-Spie*, unde s'a binecuvântat, în cadrul unei mari liturghii arhieresti, o preafrumoasă Răstignire jubilară, ridicată din danile bunilor credincioși din acest orașel minier. Cântă corul catedralei din Baia-Mare; lume imensă, cum n'a mai fost slujbă arhierescă în Baia-Spie. Populația satelor apropiate, prin cari arhierul trecuse în zilele premergătoare (Șișești, Unguraș, Negrea ș. a.) căutau să-l vadă din nou și să-l asculte cuvântul. Acesta a mâncat din cântarea „Mare este puterea crucii Tale, Doamne, că s'a înfipt în loc și lucrează în lume...” pentruca afară, în fața miilor de ascultători, cari au dublat întreagă populația orașului, să continue după actul sfințirii prin slăvirea Crucii mântuitoare menită a fi ridicată în văzul tuturor, pe Gutin, Pietrosul, Negoii, dar mai curând și mai sigur în sufletele noastre ale tuturor. Banderii, porți sunet de clopote, cântece și flori multe întregesc peisajul înălțării sufletești dela Baia-Spie.

În colo la vizitele mai scurte (4—5 comune pe zi) din celelalte sate văzute de Arhieru, fără serviciul divine obositoare, dar cu adorație, cântare și câte 2—3 cuvântări pretutindeni, acelaș cadru de serbătoare. — Primiri solemne, cu porți, banderii, flori și straie de sărbătoare, de comun întreg satul, cu mic cu mare așteaptă și se bucură de cuvintele părințești pe cari le soarbe și le reține. Un suflu de înviore trece — în aceste vremuri de cumplite crize și frământări — pentru întreagă regiunea vizitată, ducând pretutindeni mângăere, pace și încredere în zilele mai bune cari trebuie să vină. Unguraș, Dănești, Negrea, Bontă

Foiața „Unirii“

Hristos la Roma

6) de Giovanni Papini

Virgil, pentru multe cuvinte, era vrednic de acest privilegiu înalt. Precum Cesar a fost o excepție între Romani prin blândețea sa față de vrăjmași, așa Virgil a fost o excepție încă și mai mare prin frumusețea pură a sufletului. Ca să nu fiu învinuit că vreau să-l înfrumusețez, reproduc aici domnia cuvintelor unui ilustru istoric al literaturii latine, Giussani, care, precum știu eu, nu este credincios: „Virgil era foarte bun, *optimus*. O mare nobleță în simțire era temelul caracterului său, așa încât virtuțile sale, rare totdeauna, unice în acel timp, nu sunt cele ce suntem obișnuiți a le trezi în gând prin cuvintele *Romana Virtus*, ci amintesc mai cu seamă legea dragostei Nazarineanului. Nu era în stare să facă rău altuia și era așa de puțin atins de invidie, încât de succesele altuia se bucura ca de ale sale. Cu prietenii sinceri, afectuoși, totdeauna gata de serviciu. Și, se poate spune, toți îi erau prieteni, fiindcă, pentru marea lui blândețe și bunățate, nu puteau să nu-l iubească toți, afară dacă cineva nu era rău tot. Cast în

obiceaiuri cași în scrieri, încât la Napoli îl numiau *Fecioara*“¹⁾.

Nu vi se pare că cetiți lauda unui sfânt?

În adevăr, creștinismul mai adânc al învățaților l-a admis pe Virgil, singur, între Romanii vechi, chiar în liturghie. În evul mediu, în multe biserici, se adunau, la Crăciun, împrejurul altarului, Profetii care au prevestit venirea lui Hristos. Se arăta unul îmbrăcat ca Moise, apoi Isaia, și în sfârșit chemau pe Virgil:

*Profetule Maro, mărturisește
Păgânilor despre Hristos!*²⁾

Și venia un tânăr în straie bogate și recita vestitele versuri din ecloga mesianică¹⁾.

Nu trebuie să ne ulmească această venerație a creștinilor pentru Virgil. În *Acta Sanctorum*, de exemplu, se povestește că, pe timpul persecuției lui Decius, trei păgâni din Italia de miazăzi, Secundianus, Marcellianus și Verianus au fost convertiți cetind pe Virgil și s'au îmbiat la martiriu. Și Dante, precum am văzut, amintește tradiția după care lui Stalin i-s'a întâmplat acelaș lucru.

Și că Virgil ar fi prevestit în adevăr ve-

¹⁾ GIUSSANI, *Litteratura Romana*, Milano, Valardi f. d. p. 24.

²⁾ Latinește: „Vates, Maro, gentilius Da Christo testimonium!“

³⁾ Pentru aceasta și pentru alte fapte ce urmează să se vadă D. COMPARETTI, *Virgilio nel Medio Evo*, Firenze, Seeber, 1896, ed. II-a.

nirea Răscumpărătorului, au crezut-o Sfântul Augustin, împăratul Constantin, Eusebie, Lactantius, Papa Inocentiu III, și chiar Abelard și Marsilius Ficinus — și nu lipsesc cei ce o cred și în zilele noastre. Apologetul Minucius Felix și Sfântul Ieronim citează adesea versuri din Virgil când află o potrivire uimitoare cu simțimintele creștine. Se povestește că Sfântul Donatus, episcopul din Fiesole, în veacul al IX-lea, la moartea sa se arăta într'o adunare de frați și-și făcu mărturisirea de credință chiar cu cuvintele eclogii lui Virgil, apoi își dete duhul.

În bisericile noastre se găsesc încă dovezi de recunoștință creștinească pentru profetul păgânilor. În presbiteriul catedralei din Zamora în Spania figurează între visionarii Vechiului Testament și Virgil, și Virgil apare în frescele făcute de Vasari într'o biserică din Rimini, iar faimosul tern „iam nova progenies“ a fost scris de Rafael într'o pictură ce se vede la Roma în Santa Maria della Pace.

Așadar pentru a întări părerea că Virgil a fost în adevăr prorocul menit să vestească pe Hristos la Roma, pe lângă operele sale, ne vin în ajutor și tradițiile cele mai vechi ale lumii creștine, și în sfârșit, dovada ce o vedem în puritatea sufletului său, căruia i-a lipsit numai botezul pentru a fi vrednic de ralu.

Șiți cum a murit Virgil. Intorcându-se Octavianus din Răsărit, îl găsi bolnav în Grecia și voi să-l ducă cu sine la Roma. Ajuns

ieni, cele două Cavcuri, Surdești, Cetățele, Copalnic-Mănăstur, parohiile și filiiile de pe înălțimea Prelucelor, Brebeni, Cernestii, Măgureni, Rușov, Vad, Berința, Caas, Corina, Grosi, Chiuzbaia, Tăuții de sus, Satu nou de sus, Fernezelu, Firiza și Bldarul au fost în aceste zile popasuri de lumină și căldură rodnică, de pe urma cărora a răsărit în mil și mil de suflete, ca după o caldă ploale de vară, credință mai tare, nădejde sporită și dragoste mai înflăcărată.

Mărire lui Dumnezeu și binele credințioșilor — scopul vizitației — au câștigat deopotrivă.

Pravoslavia jugoslavă și masoneria.

Intr'un articol apărut în coloanele acestei gazete se arătase că ortodoxia greacă numără mulți și însemnați bisericieni ce se simt bine în tabăra (ori mai bine zis: strana) fraților cu trei puncte. *Credo*, organul Federațiunii Naționale Catolice din Franța, în numărul său de pe Iulie c., aduce dovada că nici bisericieni sârbi nu sunt străini de simpatia atâtor frați ai lor întru ortodoxie din Grecia lui Venizelos.

Cetim adevărat în numita revistă că la adunarea Marelui Orient de Franța din Septembrie 1932 a luat parte și Marea Lojă jugoslavă prin reprezentantul său, fr. Tomici. În discursul său ocazional, delegatul jugoslav a spus-o limpede: „Am reușit să abatem spre noi, spre lojele noastre, demnitarii bisericești ortodocși, pastori protestanți, rabini izraeliți și hodge musulmani. Se adună împreună, lucrează și se instruzionează, ca Frații, ce sunt, sub egida emblemelor noastre masonice, câtă vreme, între alte împrejurări, grație diviziunilor lor antagoniste, se combatteau. N'avem însă, dimpotrivă, printre noi nici un singur reprezentant calificat de religie catolică...”

Destăinuirile fr. Tomici sunt interesante prin lumina în care prezintă, lucrând cot la cot cu protestanții, musulmanii și rabini, pe aceiași cerberi ai pravoslaviei, cari fac clăbuci la gură de câte ori numai aud de frații lor întru Hristos cari mărturisesc crezul Romei. — Incolo: nimic nou și neașteptat în ele. (mb.)

la Brindisi boala se agravă și divinul poet muri numai cu 19 ani înainte de ce s'ar fi născut Isus.

Înainte de a muri, rugă de mai multe ori pe prietenii săi să arunce în foc opera sa cea mai mare, aceea care îl costă atâția ani de osteneală, *Eneida*. Criticii cred că el a voit s'o arză, pentru că i se părea încă foarte neisprăvită. Și în aceasta poate să fie o fărâmă de adevăr. Pușini cunosc tragica tristețe a poezilor totdeauna osândiți, cu cât sunt mai mari, să simtă, cât de mici, de slabe și defectuoase sunt operele lor, chiar cele mai aclamate.

Dar poate în sufletul feciorelnic al lui Virgil, devenit și mai visionar în preajma morții, născu și crescă puternic un alt presimțământ divin, dureros și plăcut în același timp, anume că împărăția zellor aduși de Enea cu atâta trudă era pe sfârșite; că Pruncul minunat prevestit de el era aproape să se nască și el nu putea nici să-l vadă nici să-l asculte; în sfârșit că fericirea veșnică, dincolo de aceea a trupului, acum nu-i era dată. A avut tristul noroc de a se naște aproape creștin cu atâta timp înainte de Hristos; fericita răstăruște de a fi văzut ca în vis sosirea înnoitorului lumii, de a fi descris, înainte de ce s'ar fi întâmplat, printr'o tainică iluminare, călătoria Sfântului Pavel care prea târziu sosi la Roma pentru a-i spune cu siguranță lămurită ceea ce poetul profet întrevăzuse în taină.

Cuvânt pentru Rege

Salutul omagial al arhierelui Iugojan la serbările „Astrei” din Brașov
de Ep. Alexandru Nicolescu

SIRE,

Este a doua oară că am deosebita onoare de a putea saluta pe M. V. în numele bisericii române-unite la adunarea generală a Astrei, al cărei Președinte de onoare sunteți. Interesul viu ce-l poartă M. V. acestei venerabile instituțiuni, este pentru întreaga suflarea românească prilej de nemărginită bucurie și servă de imbold puternic tuturor fiilor Neamului să îmbrățișeze și ei cauza culturii românești, luându-se la întrecere cu Regele său, care vrea să dovedească cu orice prilej și 'n orice chip că vrea să se înscrie în istoria Neamului ca Rege al Culturii.

Intr'o piesă de a lui Corneille am cetit, Sire, o frază pusă în gura lui Sertorius, mândrul beliduce: „Romē n'est pas dans Rome, — Elle est toute ou je suis”, — adică, Roma nu e în Roma. Ea este întreaga acolo unde sunt eu. O frază care caracteriză mândria acestui roman orgolios. Eu nu cred că M. V. ar voi să-și aroage față de mândria noastră țară, România, acest rol al lui Sertorius. Totuși M. V. prin dese scoborări în mijlocul poporului, prin vizitele ce le face, fie la Cernăuți, fie la Cluj, fie la Timișoara, fie la falnicul Banat, ne dați impresia că sunteți promotorul tuturor ideilor generoase din această țară, și că țineți ca în jurnal Tronului să se realizeze toate forțele și energiile acestui neam spre înălțarea Patriei și a Domnului mărire.

Ce frumos este acest rol al M. V. care treziți din amorțeală, din străfundurile sufletelor noastre, toate pornirile generoase și faceți să țighească energiile sufletești cu putere elementară, fecundând ogorul arid al Neamului.

Sire! Intr'o altă piesă a nu mai puțin renumitului autor francez Racine cetim, că Alexandru Machedon după ce-l prinsese pe rivalul său regele Porus ce voia să-i împiedece marșul triumfal spre India, îl întreabă pe acesta, adus în fața lui: „Cum vrei să te tratez?” „Ca pe un rege”, — fu răspunsul laconic și lapidar a lui Porus.

M. V. nu sunteți, desigur, prizonierul nimănui. N'ați căzut pradă de război în mâinile dușmanilor Neamului. Ci, mă rectific totuși, ați căzut pradă și sunteți prizonierul inimilor noastre și ca atare, fiind un prizonier regal, aveți tot dreptul, și noi avem datoria să Vă tratăm așa cum a pretins Porus să fie tratat din partea lui Alexandru cel Mare.

Nu vom putea, desigur, să Vă oferim, Maiestate, ceea ce putut să ofere Alexandru lui Porus, ci totuși Vă putem oferi tot ceea ce posedă sufletele noastre de mai bun și mai generos pe tărâmul dragostei.

O mică dovadă a acestei dragoste neșarmurite ce Vă poartă toți oamenii de bine din această țară este și regalul ce Vi-l oferă Astra noastră atunci când ea perindă pe dinaintea ochilor M. V. tot ceea ce a muncit și înfăptuit în decursul unui an fie la centru, fie la periferii, prin activitatea despărțămintelor, în ogorul înflorit al culturii, în toate accepțiunile acestui cuvânt.

Eu cred, că Astra noastră, ascultând de îndemnul ce-i vin dela înălțimea Tronului, își dă supremul aport pentru a garanta acolo, unde pătrund antenele senzibile ale activității sale, armonia evoluției și creșterea tuturor forțelor fizice, intelectuale, morale și religioase ale masselor largi ale poporului. Intocmai cum o dorea și poetul care aci în Brașov s'a acordat lira: „Frumos e omul Doamne când mintea e regină, și simțul ce ca șerpe spre rele îl înclină, supus leial și drept” „Frumos e omul Doamne cu inima curată, cu floarea conștiinței de crime nepătată, sincer și neșărit”. „De ce nu vine Doamne a Ta împărăție, când oamenii să steargă, umbră de sclăvie, fiind creștini curății”. Spre realizarea acestui program ținde și Astra noastră. Ce ideal sublim!

Maiestate! E îmbucurător pentru mine, ca om al bisericii, mai ales faptul, că Astra socotește între preocupările sale principale problema religioasă a poporului nostru, mergând mână în

Melancolicul moribund poate-că presimțea că, după câteva decenii, ar fi scris un alt poem; un poem divin în patru cântece, care avea să întreacă și să covârșească cele mai elegante și mai îngrijite opere cu simplitatea lor goală, sărmană, supranaturală. Și atunci pentru ce să mai păstrăm *Eneida*?

Și blândul bolnav, pe patul de dureri, în neastâmpărul frigurilor, se recomanda prietenilor care li daseră caseta în care păstra unicul exemplar al poemului, pentru a-l preface în cenușe. Dar prietenii nu l-au ascultat și cartea sfântă a lui Virgil s'a publicat după moartea sa.

Câteva decenii pe urmă, Isus se arată noaptea Sfântului Pavel, spunându-i: „Fil cu inimă, Pavele! Căci precum ai mărturisit despre mine la Ierusalim, astfel trebuie să mărturisești și la Roma”¹⁾. Și Apostolul veni la Roma cu Evanghelia lui Hristos cel Răstignit și Inviat.

O veche tradiție, păstrată într'un imn ce făcea parte din liturghia Sfântului Pavel (ce se cânta la Mantova până la secolul al XV-lea), povestește că Apostolul, ducându-se la Napoli să viziteze mormântul lui Virgil, ar fi plâns cu lacrimi calde, exclamând: „O, mare poet, ce-ai fi făcut din tine, dacă te-ai fi aflat în viață!”

Se poate să avem de a face cu o simplă legendă, dar nu e legendă, dacă adevărul sigur este vizibil, că Sfântul Pavel în mai multe

rânduri simți îndemn spre Roma și că numai în epistola către Romani făcu o expunere completă a doctrinei sale, întrebându-i formule mai solemne decât în alte epistole apostolice.

„După ce voiu fi sfârșit cu această sarcină — scrie Sfântul către Romani — voiu merge, trecând pela voi, în Spania. Și știu că, venind la voi, voiu veni cu tot belșugul binecuvântării lui Hristos”.

Vorba Apostolului n'a fost o vorbă goală. „Belșugul binecuvântării lui Hristos” se coborî în adevăr asupra împărăției întemeiată de Cesar și cântată de Virgil, asupra acelei Rome pe care poezii vechi o chemau, fără să știe bine ce spun, veșnică, și care în adevăr devine veșnică prin voința Celui veșnic care la Roma a așezat casa cea mai înaltă a fiilor săi.

În această Romă mistică, pentru care a fost vărsat sângele generos al lui Cesar și care a fost sărbătorită în versuri divine de cel mai mare poet al nostru — Virgil din Mantova și Dante din Florența — prin osteneala lui Pavel și al lui Petru, Hristos a devenit pentru totdeauna cetățean, și fiecare din noi poate să-și închipuiască făcută slesii făgăduința Beatriței:

— Pușin vei sta'n pădure-ai, și, scos, în veci tu cetățean vei fi cu mine în Roma'n care e roman Hristos.

(Sfârșit).

Trad. Ioan Georgescu

¹⁾ FAPTELE APOSTOLILOR XXIII, 11.

mândă cu biserica. Oăci noi nu suntem pesimiști ca Heine, care se tânguia într'una din poeziile sale: „O löst mir das Baetsel des Lebens. — Das qualvoll uralte Baetsel“ — întrebându-se, ce este omul, de unde a venit, unde merge și cine trenează deasupra stelelor de aur, și răspunzând tot el: „Iși murmură valurile murmurul lor veșnic, adie vântul și norii zboară, nepăsător și rece scânteie stelele și nebunul așteaptă un răspuns“.

O, nu, Maiestate. Astra noastră își dă foarte bine seama, că creștinismul a rezolvat definitiv și odată pentru totdeauna tocmai aceste probleme fundamentale ale vieții, infuzând prin deslegarea acestor enigme, al căror nod gordian l-a tăiat Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, sânge nou și energie nouă în sufletele noastre, fiind în consecință prin însuși acest fapt factorul cel mai de seamă al culturii sufletești a maselor, deci și a Neamului nostru.

Sire! In admirabila carte a Naturii, în botanica lui Dr. Killermann, citesc minunata caracterizare a lumii vegetale: „Planta reprezintă în manifestarea de ansamblu a vieții sale joncțiunea a lor două antiteze: a mișcării, ce se realizează în creșterea organică a aceleia, și a liniștii impregnate cu această mișcare potolită, fără zgomot, și oarecum ținută locului, din ce rezultă o armonie absolut caracteristică vieții plantelor. In această liniște relativă, care nu consumă energia vitală așa de repede ca neliniștită vioiciune a animalelor, pare a fi motivul longevității relativ mai mari a plantelor sau arborilor“.

Maiestate, eu doresc ca și activitatea M. V. să se inspire din acest adevăr, să-i zică așa, vegetal. Activitatea M. V. să fie energică, în continuă mișcare, să sporească mereu, să fie pururea ascendentă, pentruca la umbra coroanei mărețe a activității M. V. să ne putem odihni noi, drumetii vieții acesteia. Inșă, în același timp, doresc, ca această activitate imitând viața organică a plantelor și creșterea lor, să fie fără tapaj, fără zgomot, ca apa lînd, inșă adăncă, care aduce mai mult folos decât torenții rapizi de munte, cari pustiesc și fac ravagii în drumul lor. Vor lua pilda regală cei care își fac reclamă numai, și dând coate vreau să parvină spre culmile unei glorii factice. Activitatea numai atunci e mănoasă când e potolită și perzistă zi de zi, așa cum ne dăm seamă cu toții că operați și M. V. zi de zi, neobosiți, ca primul din rândurile ostașilor culturii.

Să trăiți, Maiestate, spre binele Neamului și spre binele Aștrei noastre, pe care fineși s'o povățuiți în drumul ei pururea ascendentă spre culmile culturii!

Savanți de renume din rândurile clericale. Se mai vorbește și se mai scrie și acum, cu multă răutate și cu puțină seriozitate, că preoții nu se pricep decât la ceremonialul bisericesc. Adevărul e că slujitorii altarului au știut în toată vremea să înfrățescă masa sfântă cu masa de lucru a savantului, căutând la una tărle ca să poată perzista la cealaltă. Grație acestui fapt, dintre preoți n'au lipsit nici când învâțații de mare marcă, chiar și pe terene ce nu sunt ale teologiei propriu zise. Cine nu știe de-un P. Secchi, de-un P. Wasmann, de-un Th. Moreux, și de atâția alții pe cari li pomenesc cu respect analele celor mai diferite și mai sperate științe?

La acest loc ținem să înșealăm trei nume ilustre de preoți savanți, mai puțin cunoscuți multora dela noi. Vrem să numim pe păr. Giovanni Bocardî, călugăr lazarist. E profesor de astronomie la universitatea din Torino și membru alor 11 Academii din lumea largă. Publicațiile sale, foarte valoroase, au trecut binșor peste patru sute. — Alt nume ilustru din aceeaș galerie a bisericaniilor savanți: Fortunato Devoto, episcop și astronom de greutate. Bine de curând a fost ales președinte al Consiliului Observatoarelor Astronomice din

Argentina. — In sfârșit al treilea: Mgr. Grégoire, canonic, profesor la universitatea din Louvain. Prestațiile sale de incontestabilă mare valoare științifică l-au învrednicit să ajungă președinte al Asociației internaționale la botaniștilor, și „Doctor honoris causa“ alor o mulțime de universități streine.

Cu toate acestea se cântă, și se va mai cânta, pe aria: Preoțimea și știința n'au nimic de-aface... (iv).

Evoluție și disoluție în viața socială

— Considerații filosofico-sociale —

de prof. Ion Covrig-Nonea

Cuvântul *evoluție* înșemnează devenire și transformare, adică un *progres* dela forme simple spre forme complicate. Formele de existență sunt supuse unei legi inexorabile, *continua transformare*, iar această transformare nu se face la întâmplare ci urmează o lege: legea evoluției, marcată ca un progres dela simplu la compus, dela omagen la eterogen, nediferențiat la diferențiat, cum zice H. Spencer.

Din acest punct de vedere inșă se observă numai un aspect al noțiunii de evoluție: cel identificabil cu ideia de *progres*, adică de mergere dela forme imperfecte la forme din ce în ce mai complicate și perfecte. Există inșă și o evoluție inversă, în sens retrograd, de regres. Căci evoluție nu se face numai în serie ascendentă, dela forme simple la forme complicate, ci și în serie descendentă, dela forme complicate spre simple, mai mult o deteriorare și o diformare a formelor, numită regres sau disoluție.

Experiența atestă sensul dublu și diametral opus al evoluției. Ea ne arată cum orice ființă are o copilărie, maturitate și, apoi, un declin, bătrânețea, culminat în moarte. Acestui destin nici o ființă creată nu se poate sustrage...

Incât se poate spune că noțiunea de evoluție ridică două direcții divergente până la antiteză în transformarea lumii și vieții: ascendentă și descendentă, de urcuș și scoboriș, *progres* și *regres*.

Aici, în acest eseu, când vorbim de evoluție în viața socială ne gândim la direcția ascendentă, la *progresul social*, iar prin disoluție socială înțelegem seria descendentă, de *regres social*.

I. a) Factorul esențial în funcție de care trebuiește explicată evoluția societăților este *rasa*. Ea dă directiva de dezvoltare vieții sociale și sistemelor de civilizație și cultură cari apar în cadrele acestei vieți sociale; capacitățile imanente în sufletul rasei inițiază și trasează liniile progresului. Fiecare rasă are sădite în sufletul ei anumite potențialități creatoare specifice cari, sub stimulația împrejurărilor, se declanșează și se manifestă în exterior cristalizate în instituții sociale și opere culturale cari li poartă marca. Cum nu toate rasele au capacități native și calități sufletești identice, nici valoarea creațiilor lor nu sunt identice. De aceea se stabilește o ierarhie între rase în ordinea valorii creațiilor lor. Rasa albă este cea dintâi, ca una care a dat dovadă de aptitudini speciale, a căror rezultat este civilizația și cultura modernă. Ar urma, în serie, rasa galbenă, neagră și roșie.

Nu se poate inșă explica viața socială și sistemele de civilizație și cultură numai prin calitățile inerente rasei. Pentrucă o rasă poate să fie foarte bine dotată și cu toate acestea să nu fi contribuit la patrimoniul cultural al omenirii cu atât cât ar fi putut, deoarece nu a avut ocazie. Trebuie să vină alți factori cari să ajute dezvoltarea aptitudinilor rasei, pentruca ele să se valorifice.

b) *Mediul* este cel dintâi care promovează aptitudinile rasei și le dă posibilitatea să se manifeste. Condițiile de existență unde trăiește

rasa influențează fizicul, psihicul și felul ocupației indivizilor. La polul nord unde omul este constrâns să lupte cu mediul toată viața ca să-și procure mijloace de trai, va fi aplicat spre viața practică, iar gândului și meditației va acorda puțin timp sau deloc. In regiunile unde viața este ușoară, natura oferă totul, viața omului este ușoară, nu se sforțează, în consecință, viața socială este puțin complicată. In clima temperată inșă, unde lupta omului cu natura este încordată, dar necesitățile pentru achiziționarea celor necesare pentru trai nu răpesc tot timpul, se dezvoltă civilizația și cultura căci omul, începe să cerceteze natura, să gândească asupra ei, să o capteze și utilizeze pentru necesitățile lui.

c) Procesul de deslănțuire a forțelor sufletești este mult ajutat de *desimea populației*. Acolo unde populația este deasă, mijloacele de trai împuținându-se, începe lupta acută cu natura. Inteligența omului lucrează cu febrilitate, cercetează și se nizește să găsească modalități noi prin cari să-și satisfacă trebuințele. Rezultatul este accentuarea dinamismului social, circulația accelerată a inovațiilor și transformărilor sociale, o diferențiere și o specializare a indivizilor pe profesii. Prin diferențiere și specializare profesională viața socială capătă o fizionomie nouă și face un pas mai departe pe calea progresului. — Procesul acesta nu are loc acolo unde populația este rară. Comunicația restrânsă dintre indivizi face ca schimbul de idei să fie întâmplător și puțin variat, specializarea pe profesii necunoscută iar consecințele sunt stagnarea socială sau un progres lent, abia remarcat.

d) Ceeace favorizează inșă într'o măsură înșemnată progresul în viața socială este *contractual unei societăți cu alte societăți superioare din punct de vedere cultural*. Consecințele contractului sunt că societatea cu un nivel cultural mai scăzut imită și împrumută instituțiile societăților superioare și prin aceasta, urcă mai repede scara progresului. — Negreșit că imitația și importul formelor sociale este înconjurată de multe riscuri. Se poate ca societatea importătoare să nu fie la înălțimea lucrurilor importate, sufletul ei să nu poată umplea formele împrumutate și atunci are loc o nepotrivire între fond și formă. Este ceea ce s'a întâmplat la noi când, veniți în contact cu apusul, am împrumutat și bune și rele. Pentruca importul să fie eficace, să dea rezultate, se cere ca instituțiile să fie asimilate, sufletul social împrumutător să le adapteze. Dacă sufletul social nu se poate adapta lor deci nu și le poate însuși, instituțiile împrumutate rămân forme goale și mai mult strică decât folosesc.

e) Un alt proces care ajută progresul social sunt *emigrările*. Mișcările mai mici sau mai mari de masa, fac să se accentueze activitatea socială și să se scoată indivizii din inecția tradiției. Indivizii, luați dintr'o societate cu instituții și mentalitate specifică, — transplantați în mijlocul altei societăți, cu obiceiuri și mentalitate deosebită, se vor influența reciproc, de obicei indivizii cu o cultură superioară vor fi imitați de cei cu una inferioară. Așa s'a întâmplat cu Sașii aduși în Ardeal. Având o civilizație avansată, au fost imitați de Români și Unguri. Ca dovadă este faptul că împrejurul așezărilor săsești, satele românești sunt mai înfloritoare decât în alte părți din Ardeal.

Aceasta cu privire la mișcările în massă ale populației.

Există inșă emigrări individuale, sau de grupe mici cum au fost cele ce au avut loc în America. Atunci se întâmplă un lucru mai ciudat. Individul venit dintr'o societate deosebită ca obiceiuri și mentalitate, cu alte și alte obiceiuri, este izolat de comunitatea din care s'a desprins, dar nu este integrat nici în aceea unde a venit. El stă între două so-

cietăți, pe o graniță intermediară; este un *om-imită*, cum zice Teggart. Atunci individul începe să deliberteze și își creiază norme de conduită, lăsând la o parte din obiceiurile societății sale și împrumutând ceva și dela mediul social unde s'a stabilit. În felul acesta a luat naștere liberalismul și individualismul american și, odată cu el, progresul societății americane.

f) Un rol covârșitor în evoluția socială îl au oamenii de mare format, *geniile*. Exponenți ai rasei și ai mediului social unde apoi, intuiază realitățile și pulsațiile vremii, le pun în formule și nizuiesc să canalizeze aspirațiile și acțiunile societății în spre realizarea dezideratelor momentului. Ei se ridică chemați de împrejurările istorice și imperativul momentului, sfarmă cadrele anchilozate ale tradiției și impun formule noi de viață și de luptă. Prin oamenii de vocație, după expresia dlui C. Rădulescu-Motru; eroi, după Carlyle, progresul social este dus un pas mai departe.

g) Desigur că factorii amintiți, izolați, nu pot explica suficient progresul social, ci numai prin convergența lor. Eficacitatea lor este mai mare în grup decât izolați, deși și parțial rolul lor este remarcabil.

II. *Disoluția socială* începe atunci când rasa îmbătrânește, iar odată cu bătrânețea se cătuiește forțele creatoare ale sufletului ei. Atunci sufletul este incapabil să ia noi ofensive împotriva realităților, iar viața socială stagnează; începe desagregarea și dispariția ei.

Disoluția poate veni și din alte cauze: încrucișări de rase, schimbări de mediu, boli sociale, alcoolism, tuberculoză, boli sexuale, imoralitatea, mortalitatea copiilor, etc. Toate acestea fac ca biologicul să degenereze iar odată cu el să slabească vigoarea activismului psihic. Sufletul colectiv al societății nu poate inventa forme sociale noi, iar cele de împrumut ce i-se oferă nu le mai poate asimila.

Simptomele după cari se poate recunoaște desagregarea în viața socială este *formalismul*. Sufletul social, pus în imposibilitate să asimileze și să creieze forme sociale noi, se retrage și se anchilozază în formele tradiției pe cari vrea să le păstreze cu orice preț. Indivizii se complac în respectarea trecutului fără să-l simtă sau să creadă în el, dar schimba nu îl pot, le lipsește forța necesară. Este, aici un fel de oprire a progresului ajuns într'un punct mort de unde nu mai poate înainta. Poziția aceasta nu poate fi însă mult menținută căci începe declinul.

Formalismul social este însoțit de scepticism și neîncredere în viitor, iar ca o consecință a lor, renunțarea la activitatea spirituală și întoarcerea la mulțumirile corporale. Sufletul neputându-și lua avântul spre culmile superioare ale idealului și spiritualității, se întoarce spre materialitate, la bucuriile și comoditățile vieții pe cari le-a utilizat până acuma numai ca punct de reper pentru ascensiunile spiritului. Se recurge la expediente și poliative ca să se satisfacă sbuciumul și neliniștea sufletească, dar înzadar; toate încercările rămân la suprafața vieții psihice, nu intră în adâncimi, nu reînsoțesc viața. Distruși sufletește, sceptici, nervoși, neliniștiți, cu speranțele spulberate, fără încredere în viitor, indivizii așteaptă sfârșitul. Sufletul lor secătuit de vlagă, incapabil pentru acțiuni mari, nu le poate oferi nimic. Disoluția și-a început cursul și finalul va fi moartea societății, cu structura și activitățile ei.

Istoria confirmă afirmațiile. Toate sistemele de civilizație, în declinul lor, au prezentat aceste simptome și, prin ele, și-au vestit sfârșitul. Și atunci se pune întrebarea, oare viața modernă, în sânul căreia se remarcă multe din notele caracteristice disoluției, este ea în declin, sau avem de-a face numai cu o ocriză trecătoare? Părerile oscilează, ca în orice discuție, pro și contra. De partea cui este adevărul, singur viitor ne va lămuri.

Tot fără supărare

Câteva încreștări pe marginea unui răspuns sibian în chestia epiclezei

de prof. DUMITRU NEDA

Rândurilor mele de lămurire la o întâmpinare din „Telegraful Român”, cucernicul diacon Nicolae I. Popoviciu a crezut de cuviință să le răspundă într'o serie de articole ce au văzut lumina tiparului în coloanele aceluiasi organ sibian-ortodox.

Foarte bine. Nime nu-l contestă dreptul să aperse o părere care-l poate fi proprie ori de împrumut, pentru circumstanță; bine gândită și sincer susținută, ori de formă, pentru obrazul „stranei”, dacă nu dintr'un orgoliu nevrednic de o față bisericească. Cum iarăși nime nu-l poate opri să-și îmbrace feții și argații, (cetește: ideile și dovezile) în hainele care-i plac și pe cari tocmai le are. Chestie de gust și de fire. Și e știut că: De gustibus non est disputandum, iar năravul din fire n'are leuire. După vorbă, după port, după stil (Le style, c'est l'homme) omul este așa cum îl este factura sufletească. Din prisosința inimii grăiește doar gura, și din isvorul duhului pornesc celea așternute pe hârtie.

Printr'asta nu fac judecata Cucerniciei Sale. Fixez doar așa, ... din curată plăcere duhovnicească și admirație pentru înălțimile etice unde planează D-sa și de unde de repetate ori îmi dă lecții de moralitate scriitoricească, o seamă de cuvinte, epitete și aprecieri cu cari mă gratifică. Așa, bunăoară: neorientat și superficial; bun să-i trec „argumentele” sub o „tăcere care, — personal, — nu mă cinstește de loc”; turnător de afirmații gratuite sub haina unei „științificități pârute”; scurt de vedere; biet înapoiat ce „bătătoresc drumuri foarte înguste de-ale teologiei medievale”; și alte dragălaşenii, până la caracterizarea, prea cucernică, de: prostie, a afirmațiilor ce nu-i sunt pe plac. Ș. a. Ș. a.

Să-i fie de bine. Și să fie iertat dacă în scurtele-mi notițe ce urmează rămân pe drumuri mai umile ca oponentul. Imi mărturisesc slăbiciunea singur: la așa „înălțimi” nu mă pot ridica...

Când omul „se frige”...

De sine înțeles că cel care „s'a fript” numai eu pot fi. Cucernicia Sa la nici un caz. Ferească Sfântul de așa posibilitate. Și anume iată cum vine treaba. A scris: Epicleza a fost scoasă din ele (din liturgiile apusene) încetul cu încetul, pe măsură ce câștiga teren învățătura cea nouă despre prefacerea darurilor prin cuvintele Domnului, etc. („Telegraful Român”, nr. 41—42 din 1933) Am întrebat: „Supplikes te rogamus când a fost scos din liturgia romană? Și de ce să fie un diacon sibian mai strașnic decât însuși Nic. Cabasila, care... nu poate să nu vadă în ea rugăciunea epiclezei?” („Unirea” nr. 21 din 3 Iunie c.). Mi-se răspunde: „Existența unei epicleze romane vechi o susțin între alții: E. Bishop...” după care urmează un lung pomelnic de nume înțesat cu titluri de lucrări pentru a face dovada că toți aceștia (inclusive Cucernicia Sa și Cabasila) văd în Supplikes te rogamus — vechea epicleză! („Telegraful Român” nr. 51—52 din 24 Iunie c.). După care o scoate că m'am „fript” rău.

Del ramolți medievall ca mine nici nu pot s'o pățească altfel — păcatele mele! — când se prind cu tineri iscusii, cum e cucernicul diacon. Dar de una, adecă de două, tot îmi pare bine. Intâlu și intâlu am învățat un catalog întreg de autori și opere cari altfel, sigur, muriam dar nici de veste nu le auzlam. Și, a doua: cu neorientarea mea l-am dat prilej Cucerniciei Sale, să se impună atenției bisericaniilor cetitorii ai „Telegrafului” cu u-

ltoarele sale cunoștințe bibliografice. Și iac-așa, Dsa cu triumful, eu cu rușinea, — și pace bună. Mai ales că Dsa nu spune altceva decât ceea ce spusesem și eu. Minus observația spirituală cu „frigerea”, care-i este proprie.

Dar tot mai zic ceva la acest punct. Nu de alta făr' pentru că Dsa îl trage în discuță, între alții, și pe Papa Gelasie I. (492—496), citând dintr'o epistolă a acestuia către episcopul Elpidiu de Voltera: „Nam quomodo ad divini mysterii consecrationem caelestis Spiritus invocatus adveniet, și sacerdos, qui eum adesse deprecatur criminosis plenus actionibus reprobetur”. În temelul acestei frânturi epistolare se crede în drept să scoată fuchelerea că aci ar fi dat peste elementele esențiale ale epiclezei, propriu zise.

Decât lucrurile nu stau chiar așa cum i-se pare Cuvioșiei Sale. Și iată dece: 1. Invocarea Spiritului Sfânt nu-i totdeauna echivalentă cu epicleza propriu zisă. 2. Nu-i sigur că papa Gelasie avea în vedere liturgia romană. 3. Invocarea Spiritului Sfânt și de altminteri e menționată în această epistolă numai incidental și la autorii (apuseni) contemporani și antecesori nu se mai află nici o dovadă despre chemarea sf. Duh. Ipolit și Novațian vorbesc anume despre Sf. Spirit și lucrările lui. Nici unul, nici altul însă n'au cuvânt despre așa ceva. (Cf. P. Th. Spacil S. I.: *Doctrina Theologiae Orientis separati de SS. Eucharistia Roma. 1929. nr. 36*). F. Varaine, care s'a ocupat mult și temelnic cu chestia epiclezei nu vede în acest text al Papei decât o aluzie la liturgiile orientale, respectiv la cea din Voltera, la nici un caz însă la cea romană! Cătu-i pentru provocarea la scrierea aceluiasi: „De duabus naturis”, într'aceea marele Pontif argumentează împotriva monofisiștilor, și așa e mai mult decât probabil că se inspiră din opere orientale. Cf. (*S. Salaville: Épiclèse eucharistique, în Dictionnaire de Theologie Catholique. Paris. 1924. Tom V. col. 218.*) — Care va să zică, dacă atâtia autori catolici admit existența epiclezei romane, aceia o admit din alte motive și nu pentru că i-ar sili acest fragment epistolar. „Nenumăratele modificări” ce ar fi dus la schimbarea radicală a părții centrale și esențiale a epiclezei e o afirmație care, gratis asseritur, gratis negatur.

Adevărul e că principalul reformator al liturghiei romane e sf. Gregoriu I. (590—604). Liber Pontificalis însă socotește schimbările făcute de dânsul de neînsemnate, ceea ce n'ar fi cazul dacă ar fi vorba de retușări ca cele înșinate de liturghistul sibian. Așa că *Supra quae* și *Supplikes te rogamus* reprezintă vechea epicleză romană numai pușintel schimbată în ce-i privește forma (nu fondul), pentru a evita greșelile de interpretare la cari a dat loc epicleza în anumite liturghii, cum sună ipoteza pâr. F. Cabrol, reproducă trunchiat de Cucernicia Sa.

Când se prefac sfintele Daruri?

Teologia catolică e de acord cu sf. Toma de Aquino: *Ista conversio fit in ultimo instanti prolationis verborum* (Luafți mâncați șcl. și Beți dintru acesta toși șcl.); tunc enim completur verborum significatio quae est efficax in sacramentorum formis. Et ideo non sequitur quod ista conversio sit successiva. (*Summa Theologica, III-a qu. LXXV, a. 7 și qu. LXXVIII, a. 2*). Dovezi detaliate se găsesc în oricare dogmatică, așa că am socotit și

socot lucru de prisos să mai stărui și eu, în aceste rânduri numărate, asupra momentului prefacerii. Concepția catolică o redă admirabil, rezumative, P. Batiffol: "Cuvintele instituirii sunt, pentru noi teologii, forma care consacra: sunt necesare și suficiente pentru a lucra prefacerea: prin urmare, logic, epicleza nu adaugă nimic puterii lor și nu poate deplini ceea ce deja e perfect. Cu atât mai vătos nu se poate susținea despre calitatea formei că s'ar extinde la altceva decât forma însăși, adică (cumcă s'ar extinde) la întreaga rugăciune euharistică a canonului. Și cu atât mai puțin se va zice că momentul consecrațiunii se va reglementa după intențiunea preotului, pentru că forma operează prin ea însăși într-o măsură completă, iar intențiunea preotului nu se exercită decât asupra voinței de a pronunța forma de acord cu biserica". (La S. Salaville, o. c. 203).

Ca Batiffol judecă și Christian Pesch, Billot, Lépicier și alte mărimi ale teologiei vechi și nouă catolice. Cred că d. Popoviciu nu-i va socoti ca fiind teologi de a zecea mână. Și atunci: pe ei, taică! N'are decât să-i deie de gol că habar n'au de învățătura rânduelilor liturgice și a Sfinților Părinți, chiar și de se vor fi pricepând ei nițel la șmecherii școlastico-filosofice... Păcat să fie lăsați în pace să-și facă de cap! Și să zăpăcească și pe alții cu giumbușlucăriile și sofisticăriile lor abra-cadabrate, când e atât de limpede (?) teza Cucerniciei Sale, pe care în tin de datorință s'o fac cunoscută și cetitorilor acestei gazete.

Scrie cucernicul în nr. 30—31 al „Telegrafului” din 8 April c. că există în liturgiile sf. Ioan Gurădeaur și sf. Vasile cel Mare o rugăciune specială numită epicleză prin care se cere anumite prefaceri Darurilor prin sf. Duh. După care continuă: „Numai la sfârșitul acestei rugăciuni se întâmplă actul cel mare și dumnezeesc al prefacerii”. Bun. Tot în „Telegraful”, dar în nr. 53 din 1 Iulie, afirmă în prealabil, și numai decât și „dovedește”, că momentul prefacerii nu concade cu rostirea cuvintelor „Luați mâncăți” etc. după cum susțin rătăciții de romani, ci „cu actul binecuvântării”. Asta așa, ca aperiitiv liturgic, pentru că același articol, în același număr al organului sibirian să-l isprăviască ritos și categoric: „... Biserica noastră dreptmăritoare urmând întru toate poruncii date de Mântuitorul de-a săvârși taina sfintei euharistii așa cum a săvârșit-o El, a îndeplinit în totdeauna și îndeplinește și astăzi prefacerea prin binecuvântarea preotului, binecuvântare însoțită de chemarea în mod special a Duhului sfânt pentru acest scop”. — V-ați lămurit, nu-i așa? Mai ales că același apologet, care spune că biserica dreptmăritoare ortodoxă a urmat și urmează întru toate poruncii Mântuitorului de a săvârși sfânta taină așa cum a săvârșit-o El, odată „conclude cu certitudine” că biserica veche considera și ea (ca Cucernicia Sa) prefacerea ca săvârșită de Mântuitorul în momentul binecuvântării, cu precizia implacabilă: „numai în el”, altădată, — de sine înțeles, cu aceeași certitudine, — apără, unguibus et rostro, credința că această biserică, ce urmează întru toate porunca (nota bene!) Domnului, acum prefacă Darurile, prin servitorii săi, numai la sfârșitul unor rugăciuni câteodată mai lungi, altădată mai scurte (cum sunt feluritele epicleze); totdeauna însă urmând numai la un răstimp oarecare după binecuvântarea altfel socotită consecratoare. Căci, evident, în cazul din chestie nu ne putem gândi nici noi, și nu s'a putut gândi nici apologetul sibirian, la epiclezele anteconsecratorii.

Papa Inocențiu III și alții, ca mărturii

Ca mărturii pentru teza alțată de Cucernicia Sa, vezi bine. „Christus confecit quum

benedixit.” Așa a spus-o Papa Inocențiu III și gata.

Și totuși nu-i gata. Întâiu, pentru că n'a spus-o ca Papă, ci ca *teolog privat*, și deci: Valet quantum valere potest. A doua: Nici el însuși nu s'a făcut luntre-punte pentru ea. În aceeași lucrare a sa: De sacro altaris mysterio, l. IV, la întrebarea: Quando Christus confecit et sub qua forma? primul răspuns ce-l dă e acesta: Cum ad prolationem verborum istorum: Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus, sacerdos conficiat, credibile iudicatur quod et Christus eadem verba dicendo confecit. Inșiră după aceea alte păreri, ca să adaugă: Sane dici potest (să se noteze această frază mult grăitoare) quod Christus virtute divina confecit et postea formam expressit sub qua posterii benedicerent. Ipse namque per se virtute propria benedixit, nos autem ex illa virtute quam indidit verbis. — Cam vedem, Inocențiu III îi susține pe epicleziști — ca funia pe spânzurat.

Se provoacă apoi cucernicul diacon la Odo de Cambray († 1113), etalând o părere a acestuia în legătură cu felul cum a consacrat Domnul, dar trecând cu vederea că tot Odo de Cambray în a sa Expositio in canonem missae (ML. t. 160, col. 1063) susține cumcă, irelevant de cum a consacrat Mântuitorul, pentru noi forma sfintei taine euharistice sunt cuvintele Domnului.

Scăpări de felul acesta, dealtminteri, sunt o slăbiciune, oarecum organică, a Cucerniciei sale. Căci așa face, de ex. și cu sf. Fulgențiu de Ruspe († 533) din opera căruii smulge două frânturi ca să-l scoată și pe acesta epiclezist sibirian. Uită (?) însă că sfântul se explică destul de clar, ca să nu poată fi răstălmăcit. Și anume iată ce se află în cartea II, c. 9 și 10 a operei sale Ad Monimum: „Cum ergo Sancti Spiritus ad sanctificandum totius Ecclesiae sacrificium postulatur adventus, nihil aliud postulari mihi videtur, nisi ut per gratiam spiritalem in corpore Christi, quod est Ecclesia, caritatis unitas jugiter indisrupta servetur... donum sibi caritatis et unanimatis postulat a Deo conferri”. (ML. 65, col. 187—188).

Dar... nu poți aștepta dela nime să vadă chiar toate celea. Ar fi fost totuși de dorit ca pe lângă Teofilact al Bulgariei, Petru de Poitiers și abatele Rupert, cari țin la părerea că Mântuitorul ar fi consacrat prin binecuvântare, (ceeace e una, și cum consacra preoții, iarăș e alta. Vezi Inocențiu III.) să fi fost pomeniți barem cu numele și un Ratramnus († pela 868), Alcuinus († 804), Amalarius († 850), Rabanus Maurus († 856), Florus († pela 860) și sf. Petru Damiani († 1072), cari pledează hotărât pentru puterea consecratoare a cuvintelor domnești.

Ce să-i faci însă Cucerniciei Sale dacă pe toți aceștia, și pe atâția alții dinainte și de după ei, dar perfect de aceeași convingere, îi omoară cu tăcerea? Trebuie să lasă teza luată în apărare de Cucernicia Sa și paceri — Orice alte considerații, se vede, cad pe planul al nu știu cătelea. (Va urma)

Inoire sufletească. Sunt și raze de lumină în bezna cu care ne învăluie păcatul. Nu numai în străini, ci și la noi. Misiunile populare, cu nebănuitul avânt pe care l-au luat în întreaga biserică noastră, sunt o dovadă din cele mai îmbucurătoare. Un scurt răvaș, al zilelor de 7—10 Septembrie, din arhidieceză, grăiește dela sine.

În *Bogata de Mureș* (distr. Luduș), vestitor al cuvântului a fost păr. prof. Dr. Vasile Aftenie. La spovedania celor peste 400 credincioși l-au ajutat Părinții: Enea P. Bota, protopop, Aug. Marcu parohul local, Gh. Niçoară din Așintși, Petru Cristea din Ghoja, Octavian

Gherman din Hădăreni, Aurel Marcu (roșia) Calan Alexandru (Cipăeni). A făcut impresie, faptul, că s'au spovedit și cuminecat toți intelectualii parohiei și alții din jur. — În *Budurleni* misionar a fost păr. *Ille Magda* din Alba-Iulia, ajutat la mărturisiri de către Frații în Hristos: prot. Dionizie Decel, Ioan Morar (Pintic), Patriciu Tatar (Archiud), Ioan Lungu (Stupini), Teofil Rusu (Brăteni) și parohul locului Ioan Moldovan. La toate predicile și serviciile lume multă. Nu i-a încăput biserica. S'au deschis fereștile ca să asulte de afară. S'au spovedit, din 520 de suflete, 380. Intre aceștia: toți intelectualii din loc și jur. — În *Mediaș* misionari au fost păr. canonic Dr. Ioan Coltor și prof. Ioan Moldovan, ajutați, la spovedanii de păr. prot. A. Folea și 8 preoți din jur. Participare frumoasă, în frunte cu intelectualii. S'au mărturisit 480. Aceasta într'un oraș industrial ca Mediașul.

În aceeași vreme la Șona Făgărașului a dus mângălerile evanghellei păr. prof. Dr. Coriolan P. Lupu, ajutat de preotul local I. Novac, și păr. Gh. Raita din Hurez. Din nefericire, tot atunci a fost târg la Făgăraș. Mare neajuns. Totuși misiunile au fost bine cercetate și au lăsat impresie excelentă. Peste 100 de mărturisiri. — În *Sâmpetrul de câmpie* vestitor al cuvântului a fost păr. prelat papal Dr. Ioan Bălan. Ajutor i-au dat preotul local păr. V. Rusu și păr. Bătecul (Sângeorgiul de câmpie), Șarmășan (Dâmbu), Pădurean (Pogăceaua), și Laurențiu (Ulteș). Mărturisiri: 398. — În *Valea-Lungă* (Turda), în 8—10 Sept., misionar a fost păr. prof. Liviu Chinezu, ajutat de preotul local și frații din jur. Mărturisiri 226. Misiunile au fost deosebit de binevenite în parohia în care tânărul păr. Căpușan, de curând așezat acolo, are de luptat din greu cu secta pocăită. — În *Viștea de jos*, păr. Dr. Gavril Pop, profesor, a fost ascultat de lume multă. Parohia fiind mică, abia s'au înregistrat însă 50 de spovedanii. — La *Căcuciu*, unde a predicat păr. Dr. Nicolae Lupu, au venit în procesiune și satele din jur. La spovedania celor peste 500 de credincioși au ajutat: prot. Anton Popa, păr. Ioan Suciu (Serbeni), Iuliu Pop (Sânmiha), Iuliu Moldovan (Comori) și Augustin Cloloca (Besca de sus).

Subliniem și noi cu mare bucurie, ceea ce spun aproape toate rapoartele: *participarea intelectualilor la misiuni și minunata pildă pe care o dau spovedindu-se și cuminecându-se în fruntea tuturor.*

Știri mărunte

Pleacă pelerinajul. Miercuri, 27 a lunii acesteia, pleacă, din Oradea, grupul împunător al celor 125 de închinători la mormintele apostolilor. În frunte cu Arhiepiscopul nostru, — dintre cari păr. Alexandru al Maramureșului va face drumul împreună cu ei, iar Preasfințitul dela Oradea, Cluj și Lugoj îi așteaptă în Roma — ei duc vorba și haina românească la columna lui Traian și în fața Părintelui creștinătății toată credința noastră, a celor de douăzeci de legăși de Eterna Cetate. — Să meargă în pace crătinții noștri dragi. Cu vreme bună și suflet înălțat. Doririle noastre de bine și rugăciunile noastre fierbinți îi vor însoți pe toate drumurile, lungi și bogate în frumuseți, ale minunatei Italii. Dumnezeu să-i aibă în paza sa atot puternică!

Personale. Pe cei din urmă șapte nou-hirotoniți, Preaveneratul Ordinariat i-a rânduit pe cum urmează. Ioachim Spătaceanu, admin. paroh. la Ungureni; păr. Gheorghe Pădureanu, admin. paroh. la Șăulia; păr. Gregorin Dardai, cooperador în Turda-Veche; păr. Ioan Ploscariu, prof. de religie la Brașov; păr. Gheorghe Set-

ceanu, pedagog la Internatul de băieți din Blaj; pâr. *Natanail Munteanu*, admin. paroh. la Viștea-de-jos; pâr. *Vasile Lupu*, admin. paroh. la Crăciunelul din districtul Odorheiului. — Notăm că ultimii cinci s'au hirotonit celibi.

Canonizările proxime. Deja se știe cu siguranță că în catastihul sfinților vor intra în curând două nume noi: *Bernadette Soubirous* (fericita vizionară de la Lourdes, și *Jeanne Antide Touret*, Intemeietoarea congregației Surorilor de Caritate. Ziua canonizării celei dintâiu a fost fixată pe 8 Decembrie c. A celei de a doua nu e cunoscută încă. Decretul »Del Tuto« a fost cetit însă, în prezența Sf. Părinte, încă în 15 August c., cu care prilej urmașul Sf. Petru a ținut o foarte impresionantă alocuție despre calea sfințeniei, reliefând împrejurarea că această cale duce prin împărăția cultului marian.

Bucuria dela Galații Hunedoarei. Bunii credincioși din această parohie a pâr. Ioan Mihu, — bărbați și femei, — în scurtă vreme au făcut o seamă de lucruri frumoase. Așa, între altele, femeile s'au îngrijit de doi prapori frumoși, iar bărbații de o cruce jubilară de piatră, înaltă de peste 3 metri, în valoare de 8000 (opt mii) de lei. Binecuvântarea acestei cruci s'a săvârșit în 14 Septembrie c., de praznicul Înălțării sf. Cruci, din partea pâr. Nic. Zugravu, protopopul Jiului, în sobor de 5 preoți. Printre oaspeții din jur — mulți la număr s'ou remarcat și dd. Dr. Tirea, deputat, și d. Badea, primpretorul plasei Pui.

Locale. Duminica viitoare, a doua după înălțarea Sf. Cruci, va predica în catedrală pâr. *Ioan Băgăian*, prof. la liceul de băieți.

— Cu ziua de 16 Septembrie c. s'au deschis din nou porțile școalelor noastre, afară de Academia teologică, la care se încep cursurile ceva mai târziu. În ce privește numărul elevilor, acela se menține la nivelul ridicat de totdeauna. Ba la unele școli e mai ridicat ca în trecut. Așa la Liceul de băieți s'au înscris 478 de elevi; la Liceul de fete 218 elevi; la Școala normală de băieți 140 de elevi; la Școala normală de fete 90 de elevi. La școlile comerciale de băieți și fete înscrierile sunt încă în curs. — Foarte bine stau în ce privește numărul elevilor și celelalte școli ale Blajului: cele două școli primare de aplicație (una de băieți, alta de fete); școala primară de stat; cea de menaj, pentru fete, și cea de arte și meserii, pentru băieți.

Jubileul Redemptoriștilor. Puternica tagmă a Redemptoriștilor a împlinit două veacuri de existență glorioasă, spre mărirea Domnului și mântuirea sufletelor. Acest moment a fost sărbătorit deunăzi în Pagani, Nocera Inferiore (provincia Salerno) într'un chip deosebit de impresionant. Aci se odihnesc adevărate osemintele sf. Alfonso de Liguori, înființatorul acestui cîmălugăresc. Din prilejul serbărilor menționate rămășițele pământești ale sfântului au fost purtate în procesiune prin oraș, în venerația unei mulțimi imense.

Catolicii spanioli activează. Isbitura haină a forțelor oculte ce vreau să distrugă ca în Rusia ortodoxă, tot ce-i religie și credință în Dumnezeu, a trezit la realitate pe creștinii mireni din Spania și i-a înțepit la acțiune pozitivă. Conducerea Acțiunii Catolice Spaniole a deschis în Santander un curs de propagandă creștină, iar Asociația Capilor Creștini de Familie, care numără deja peste 50.000 de membri, și-a ținut în Vitoria al treilea congres anual, făcând dovada vie a unei treziri religioase și a unei energii conștiente, de proporții grandioase. Printre oratori s'au remarcat notabilități dintre cele mai de seamă din lumea școlii și a politicii. Hotărârile luate au toate drept obiectiv lupta îndârjită pentru ieșirea din situația nedemnă în care a fost împins catolicismul prin lovitură comunistă-masonică.

Altă ispravă roșie. Nebunia bolșevică n'are margini. Cruzimile ce o întovărășesc pretutindeni unde se arată, întrec și cea mai diabolică închipuire. — Ultimele telegrame din Shanghai anunță, că bandele roșii au organizat adevărate băi de sânge, omorînd în chinuri îngrozitoare întreaga populația orașelor Nau-Kiang, Tung-Kiang și Pe Iang-Pa. Aici n'au rămas în viață decât doi bătrâni cerșitori. În Csang-Csi și Tahet peste două mii de oameni au fost îngropați de vii, iar la Pacsung alte două mii de nevinovați, așezați în linie, au fost împușcați cu mitraliera. Numărul chinezilor masacrați de bandele fiarelor roșii trece de 200.000. Panica și oroarea e de nedescris în tot ținutul. — Pagubele enorme. — Până când va mai răbda Dumnezeu și lumea civilizată asemenea sălbătăcii?

† **Pâr. Iullu Papp**, din Domănești, arhidiacon, după grele suferințe, a trecut la cele veșnice în 14 Sept. c., în anul 53 ai vieții și 26 al văduviei. — Facă-i Domnul parte cu dreptii.

Cărți & Reviste

O. PROHÁSZKA: Concepția superioară a vieții. În românește de pr. Ioan Rinea. Făgăraș. 1932. Pg. 352. Prețul: 125 Lei.

Fără îndoială, fostul episcop de Alba Regală e cea mai impunătoare figură bisericească a catolicismului maghiar din vremile din urmă. Savant și totodată suflet de poet și apostol, episcopul Prohászka rămâne una dintre cele mai curate glorii ale bisericii sale. Pâr. Rinea traducând una dintre cele mai caracteristice opere ale strălucitului ierarh, catolic mai presus de toate, a făcut un serviciu nespuse de mare tuturor celor ce vreau să vadă viața prin prisma curată a ideologiei autentice evanghelice. Stilist bun, cum e pâr. Rinea, în traducerea Sf. Sale autorul (dealtfel anevoie de redat măcar aproximativ exact în vre-o limbă) poate fi gustat și admirat și în noua-i haină de împrumut. — Jertfa tălmăcitorului cu tipărirea acestei capodopere a literaturii creștine din vecini sperăm că va fi înțeleasă de toți cari se cade să aibă înțelegere pentru așa ceva, și va fi ușurată prin procurarea ei pe seama bibliotecilor private și publice. Căci dacă este operă care să fie vrednică de asemenea cinste, apoi aceea e această operă a episcopului Prohászka.

PETRU GASPARRI: Catehismul primei cuminăcări. Trad. Nic. Brînzeu. Bixad. 1933. Prețul: 5 Lei.

Se poate spune mult și în cuvinte puține. Catehismul savantului cardinal Gasparri, — din care e scoasă și partea referitoare la cuminăcarea copiilor tradusă de pâr. canonic Brînzeu — e o pildă clasică și sub acest respect. Notițele cari însoțesc răspunsurile acestei perle catehetice, îi dau o valoare de neprețuit pentru catehetul cu drag de sufletele celor mici.

IRÉNÉE HAUSHERR: De Doctrina Spiritualis Christianorum Orientalium. Quaestiones et Scripta. I. (pag. 74). Roma. 1933. Prețul: 12 lire.

Lucrarea aceasta a învățatului profesor dela Institutul Pontifical pentru studii orientale din Roma, apare ca partea a treia a vol. XXX din seria Orientalia Christiana. E un aport dintre cele mai valoroase la cunoașterea spiritualității specific răsăritene. — Are cinci capitole: 1. Evagrius Ponticus: Despre rugăciune; 2. Prețuit-a sf. Elrem mai mult decât se cade pe Maria față de Marta? 3. Originea teoriei orientale despre cele opt păcate capitale. 4. Influența operei »Cartea sf. Ierotei«. 5. O scriere stoică sub numele sf. Antonie Pustnicul. — Seria e în continuare.

Șematismul Arhidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș pe 1932. Blaj. 1932. Pagini: 277. Prețul: 250 Lei.

Puține lucrări reclamă atâta trudă și conștientizată ca un șematism, care este oglinda unei eparhii. Pâr. Gregoriu Tecșa însă — iertată să ne fie indiscreția — putem spune că s'a achitat strălucit de însărcinarea ce i-s'a dat. Din mormanul de date și informații ce i-s'au pus la dispoziție, a isbutit — după istovitoare și îndelungată muncă de migală — să ne deie o oglindă fidelă a Arhidiecezei, cu personalul și realitățile ei. Din pădurea de date statistice reținem că la cele 446.735 suflete, plus 40.569 poporație, flotantă, din 27 județe ale țării, pâr. Mitropolit are la ordinele sale: 10 canonici, 18 asessori consistoriali, 2 prelați papali, 7 camerari papali, 1 vicar foraneu, 20 parohi-protopopi actuali, 2 parohi-

viceprotopopi actuali, 1 paroh-administrator protopopes, 4 preoți-profesori de teologie, 22 preoți-profesori la institutele de învățământ arhiepiscopesci, 11 preoți în oficii administrative bisericesti, 3 preoți misionari în America, 27 preoți în oficii civile, 13 preoți confesori militari de garnizoane locale, 302 preoți-parohi, 222 preoți administratori parohiali, 3 preoți călugări și 127 Surori în Congregația arhidiecezană. — Alte date: parohii: 610; filii: 420; biserici de piatră sau cărămidă: 393; de lemn: 239; capele: 31; mănăstiri: 10; case parohiale de piatră sau cărămidă: 309; de lemn: 162; edificii școlare: 55; asociații religioase: 338, cu 32.886 membri; școli secundare confesionale române unite: 9; școli primare confesionale unite: 1; și o Academie teologică. Mai reținem și notarea că dintre profesorii dela institutele de învățământ arhiepiscopesci 7 sunt absolvenți de teologie, 13 studenți în teologie, iar 16 sunt laici. Numărul profesorelor la aceleași institute, la aceeași dată, e de 28, iar al învățătoarelor de 5. — Hărta excelentă, tiparul ceteț și numeroasele fotografii ce-l împodobesc, fac și ele din acest șematism un produs tipografic, cum rar îi este dat omului să întâlnească.

Augustin P(op): Rugăciunea Rozarului. Bixad. 1933. Prețul: 5 Lei.

Cărticica aceasta răspunde unei necesități adânc simțite, îndeosebi în părțile sătmărene, sălăjene și maramureșene. Dovadă faptul că în scurtă vreme a trebuit scoasă această nouă ediție. Drept însă și aceea, că e îngrijită ca stil, e tipărită frumos, pe hârtie bună, aduce cincisprezece ilustrații explicative foarte drăguțe, și e ieftină (are peste 60 de pagini). — Îi dorim cât mai multe ediții!

CALDERON DE LA BARCA: Anul sfânt la Roma. Trad. de Dr. Z. Matolay. Timișoara. 1926. Prețul: 16 Lei.

Nemuritorul poet-dramaturg spaniol a scris această dramă euharistică la 1650 din prilejul jubileului sărbătorit atunci în Cetatea Veșnică sub Inocențiu X. Sub tabloul unui pelerinaj jubilar la Roma, poetul ne înfățișează trecerea omului pe pământ spre Cetatea slăvilor cerești. Notele explicative fac înțelese și locurile și aluziile cari altfel s'ar putea întâmpla ca acum să nu mai poată fi pricepute de loc, ori numai cu greu. — E o lectură captivantă și din nou actuală. Se poate cere dela Reuniunea de misiuni din Lugoj.

Cântați cu inima curată! Culegere de cântece distractive și religioase. Iași (ed. »Presa Bună«). 1933. Pagini: 192. Prețul, cartonată: 15 Lei.

Iubitorii de cântece distractive ciastite și de versificații religioase bine alese găsesc în această tipăritură tot ce doresc: cântece patriotice, ostășești, populare și de-ale micilor Cruciști. Apoi alte cântece în cinstea Sf. Treimi, a sf. Euharistii, a sf. Inimi, a sf. Duh, a Preacuratei, a sf. Iosif, și altele pentru congregațiile mariane, de Crăciun, de Paresimi, de Paști, pentru sfinți și pentru morți. De încheiere se dau și o seamă de imnuri latinești, pentru credincioșii de acest rit. — Nu ne îndoim că și această tipăritură a »Presei Bune« va avea trecerea care o merită.

Telefonul »Unirii«

P. Beghin. Precum vedeți, congresul »Agrului« este convocat. Și încă la o dată, care nu poate fi socotită prea întârziată. Mai ales dacă va ține Dumnezeu vremea bună ce se pornește acum până colo către Noemvrie. Avem mare nevoie de ea. — Evident, și mai bine ar fi fost să se fi putut desfășura marea sărbătoare acum la sfârșitul lui Septembrie. Pe cât știm, așa era plănuț. A venit însă pelerinajul. Preasfințitul Episcopii vor fi, și ei, la Roma. Trebuie deci așteptată revenirea călătorilor din Cetatea Eternă.

D. București. Nu cunoaștem mai deaproape nici persoana, nici întâmplarea. În »Păstorul Ortodox« din Pitești (Iulie-August 1933) cetim câteva rânduri destul de semnificative. Se spune, că »din nenorocire acțiunea episcopului Fiedler — (pe care, evident, »Păstorul« nu o cunoaște N. R.) — e concurată de profesorul Constantinescu-Iași, profesor chiar la facultatea de teologie din Chișinău (?), care la congresul internațional al III dela Paris a deplăns situația Basarabiei »ocupată de baionetele românești... Și când te gândești că deja la numirea acestui Constantinescu-Iași, ca profesor la teologie, s'au evidențiat concepțiile lui comuniste!« — Revista va fi știind ce spune. Autoritățile bisericesti ortodoxe și ale statului însă nu s'au grăbit să ia nici o măsură până acum. Ori, poate, informațiunile »Păstorului« mai au nevoie de confirmări? Așteptăm.

Oficiul parohial Ghilad. Prin »U. P.« am primit suma de 200 Lei, abonament pe 1933.

Oficiul paroh. Târlung. Chităm primirea sumei de Lei 400, abonament pe 1932 și 1933.

Oficiul parohial Feurdeni. Confirmăm primirea abonamentului pe 1932.

Gh. Șiria. Confirmăm primirea abonamentului pe 1933.

H. Ceaba. Am primit abonamentul pe 1932.

— Școala de menaj gr.-cat. română, Blaj —

Aviz școlar

Cu începerea noului an școlar facem cunoscut părinților, cari doresc se dea ficele sale o mai practică îndrumare, că la Școala de menaj gr.-cat. română din Blaj, secția elementară, învățământul durează patru ani și are de scop să desvolte în viitoarele gospodine gustul și priceperea pentru conducerea căminului lor, precum și să formeze maestre specialiste în diferite ramuri gospodărești, econoame, conducătoare de întreprinderi gospodărești public, și particulare.

Absolventele obțin certificat de absolvire.

Studiile cari se predau în această școală: Religia, limba română, limba franceză, istoria, geografia generală și a României, noțiuni de științe naturale (zoologia, botanica), noțiuni de fizică și chimie, noțiuni de igienă și medicină populară, puericultură, noțiuni de psihologie în cl. IV-a, aritmetica practică, cu noțiuni de geometrie, contabilitatea, horticultura, economia domestică, teoria culinară, caligrafia, desenul, muzica, educație fizică.

Indelețnicirile practice vor fi aplicate sistematic în atelierele de menaj, bucătărie, spălat-călcat, lucru de mână, croitorie și țesut. — Pe lângă celelalte preparate, în atelierale de bucătărie se practică și punerea conservelor și patiseria (prăjituri).

În cl. I-a se primesc eleve cu 4 clase primare. Se pot primi în clasa II-a și eleve cari au promovat cl. I-a a unei școli cu caracter secundar, iar în clasa III, cele cari au făcut o școală de menaj rurală cu 3 ani, precum și cele cari au cursul primar complet (7 ani).

În anul al IV-lea se pot primi și absolventele a 4 clase secundare, sau ale școlii profesionale gradul I.

Elevele pot fi interne, externe, bursiere sau solvente.

Taxa anuală pentru interne solvente, Lei 7500—
" " " bursiere, " 4500—
" " " externe " 1500—
plus Lei 150— taxă de tacâm pentru interne.

Se primesc înscrieri în toate clasele.

Direcțiunea

Școala Superioară de Menaj „Sf. Tereza”
Cluj, Str. Avram Iancu Nr. 58.

Aviz școlar

Cu începutul anului școlar 1933-34, Congregația Surorilor „Sf. Maria” a deschis la Cluj în str. Avram Iancu No. 58 o școală superioară de menaj, pusă sub ocrotirea Episcopiei de Cluj-Gherla.

Această școală, fiind singură de acest fel în Ardeal, are o foarte mare importanță pentru nevoile culturale din Transilvania, având menirea de a forma din viitoarele mame bune gospodine, pricepute conducătoare ale casei și competente educatoare ale familiei.

Prin Jurnalul Consiliului de Miniștri No. 413-1933, s'a aprobat convenția încheiată între Episcopia de Cluj-Gherla și Ministerul Instrucțiunii, Cultelor și Artelor referitor la funcționarea acestei școli care a fost declarată „școală de stat cu caracter greco-catolic”. Asigurându-se pe deplin dreptul ei de publicitate, școala va putea elibera absolventelor ei diplome echivalente cu diplomele celorlalte școli ale Statului.

Școala are un curs elementar cu 4 clase și unul normal superior cu 2 ani. În anul școlar 1932-33 a funcționat cl. I și a IV din cursul elementar și anul I din cursul normal superior. Cu începutul anului școlar 1933-34 vor funcționa cl. I și II-a din cursul elementar, anul I și II din cursul superior.

La cursul inferior se primesc, în clasa I, absolventele școlii primare, iar în cl. II elevele, cari au absolvat cl. I secundară, gimnaziu sau școală normală. În cursul superior se primesc fete cu bacalaureat sau diplomă de învățătoare

După absolvirea cursului inferior elevele vor face 2 ani de practică la Ploești sau Iași, de unde vor primi diplomă de maestră de gospodărie pentru școlile de menaj, fiind salarizate ca maestrele școlii secundare. Absolventele cursului superior vor obține diplomă de profesoare de gospodărie pentru școlile secundare, gimnazii, școli normale, comerciale, profesionale, putând fi și profesoare de științele menajului la școlile de menaj de orice grad, fiind salarizate ca profesoarele școlii secundare.

Activitatea ambelor cursuri se desfășoară prin lecțiuni practice și teoretice. Cursurile practice se predau înainte de masă în atelierele de bucătărie, spălat-călcat, țesut și croitorie. Cursurile teoretice, cari împărtășesc elevelor cunoștințe generale și speciale de științele menajului, se predau după masă între orele 2—7.

Pe lângă elevele ordinare, cari trebuie să întrunească condițiile prevăzute mai sus și cari la absolvire vor primi o diplomă, se primesc și persoane cari nu reflectează la aceasta și vreau numai să se perfecționeze în unul din ateliere: bucătărie, spălat-călcat, țesut, croitorie și lucru de mână. În ori care din aceste ateliere durată practicii nu poate fi mai mică de 3 luni. Practicantele pot primi o dovadă despre practica făcută și rezultatul obținut.

Cererile de primire se vor adresa Direcțiunii Școlii în Cluj, str. Avram Iancu Nr. 58, alăturându-se următoarele acte:

a) Pentru cursul inferior: 1. certificat de absolvire a școlii primare, 2. Certificat de naționalitate, 3. Certificat de naștere, 4. Extras de botez și 5. Certificat de vaccinare.

b) Pentru cursul superior: 1. Diploma de bacalaureat sau de învățătoare, 2. Certificat de naționalitate, 3. Certificat de naștere, 4. Extras de botez și 5. Certificat de vaccinare. Amănunte se pot cere dela Direcțiune.

Direcțiunea Școlii Superioare de Menaj
„Sf. Tereza” Cluj, Str. Avram Iancu Nr. 58.

178 (2-2)

Societatea „Familiiilor preoților decedați”

Fondul de pensie

BILANT

la 31 Decembrie 1932

ACTIV	PASIV
Depuneri fructificare:	Fond Familiele Preoților Decedați 892.943—
Banca „Silvaniei” Șimleul-S. 413.584—	Fond cotizații restante 292.865—
„Economilor” „ 215.772—	Fond interese restante 40.646—
„Comercială” „ 210.461—	Fond cheltueli proces restante 25.551—
„Federala „Sălajul” „ 8.810—	Cheltueli restante 1.156—
„P. „Muncitorul” „ 9.951—	Beneficiu net 10.520—
„Vulturul” Tășnad 37.438—	
Cotizații restante 292.865—	
Interese restante 40.646—	
Cheltueli de proces restante 25.551—	
Imprumut fond aj. momentan 8.504—	
Total activ Lei 1263.581—	Total pasiv Lei 1263.581—

Președinte: **Taloș Ioan**

Cotnabil: **Terentie Ciucuriță**

PROFIT ȘI PIERDERE

la 31 Decembrie 1932

DEBIT	CREDIT
Cheltueli generale 1.156—	Taxă de înscriere 75—
Beneficiu net 10.420—	Interese întârziate 1.501—
	Donațiuni 10.000—
Total Lei 11.576—	Total Lei 11.576—

Președinte **Taloș Ioan**

Contabil **Terentie Ciucuriță**

Fondul ajutorul momentan a familiilor preoților decedați**BILANT**

la 31 Decembrie 1932

ACTIV	PASIV
Casa 9.470—	Creditori Fond F. P. D. 8.504—
Depuneri fructif. Banca Silvaniei 1.327—	Beneficiu net 4.093—
Imprumut la diverși debitori 1.800—	
Total activ 12.597—	Total pasiv Lei 12.597—

Președinte **Taloș Ioan**

Contabil **Terentie Ciucuriță**

PROFIT ȘI PIERDERE

la 31 Decembrie 1932

DEBIT	CREDIT
Pierdere din 1931 5.812—	Cotrzații ajutor momentan 26.905—
Salari pe 1932 2.000—	
Ajutor momentan Văd. Bruchent 15.000—	
Beneficiu net 4.093—	
Total Lei 26.905—	Total Lei 26.905—

Președinte **Taloș Ioan**

Contabil **Terentie Ciucuriță**